

ROMANIA AT MERCY OF THE ALLIES: FROM ARMISTICE CONVENTION TO THE PARIS PEACE TREATY (1944 – 1947)

Marius-George Cojocaru, Assist. Prof., PhD, "Ovidius" University of Constanța

Abstract: Armistice Convention signed in September 1944 established a regime of occupation of Romania by the United Nations represented the Soviet Union. Romania was declared defeated country and is committed to participate in the war against Germany and Hungary. Romania is necessary to establish the borders with the Soviet Union as they were on 28 June, 1940, so Romania lost Bessarabia and Northern Bukovina, but most of Transylvania was returned to it. Romania was obliged to pay damages caused to the Soviet Union and will pay huge amounts and also support the Soviet occupation until 1958. Paris Peace Treaty was prepared through a series of interlude conferences, which regulated the legal status of the defeated states, including the Romania.

Keywords: World War II, Diplomacy, Armistice Convention, soviet occupation, Paris Peace Treaty.

Evenimentele din ziua de 23 august 1944 au avut loc grație hotărârii care a aparținut direct și în exclusivitate regelui Mihai I. Derularea operațiunii a fost meritul Armatei Române, iar riscul eșecului a fost asumat în întregime de complotiști care au dat dovadă de multă improvizație și ingeniozitate. Cei mai implicați în lovitura de stat au fost regele Mihai, Iuliu Maniu, Mocsorny-Stârcea, Niculescu Buzești, generalii Sănătescu și Dămăceanu¹. Consecințele actului de la 23 august au avut o însemnătate covârșitoare asupra mersului războiului și asupra istoriei europene. Defecțiunea Wehrmacht - ului în România a fost comparată cu dezastrul de la Stalingrad², pentru că Armata germană pierdea aliniamentele geostrategice *Poarta Focșanilor* și Carpații, pierdea de asemenea aprovizionarea cu petrolul românesc³, iar cel care înțelegea cel mai bine dezastrul, feldmareșalul Keitel, îi telegrafia lui Hitler: „capitularea României, pe lângă consecințele imediate de ordin militar, a produs, în același timp, pierderea teritoriului nu numai al României ci și al Bulgariei, Yugoslaviei și Greciei, punând în pericol toată armata Germaniei din Balcani. Deosebit de gravă este pierderea pozițiilor în Carpați, pierderea grâului și petrolului românesc constituie o altă mare și grea lovitură”. Ministrul german al armamentului pentru, Albert Speer, arăta că cele 50000 de tone de benzină necesare lunar armatei scăzuseră sub 20000 de tone după pierderea României⁴.

Acțiunea României a produs o schimbare radicală a situației geostrategice în Europa de sud-est, 23 august fiind considerată una dintre zilele decisive ale întregului război⁵. Se schimba substanțial raportul de forțe în defavoarea germanilor, iar în sistemul de alianțe al Axei se produceau serioase cutremure: Turcia rupea relațiile diplomatice cu Germania, Ungaria s-a grăbit să găsească modalități de ieșire din război, iar Germania era nevoită să-și

¹ Victor Isac, *Iuliu Maniu- testament moral politic*, București, Editura Gândirea românească, 1991, pp. 195-196.

² Ioan Scurtu, Gheorghe Buzatu, *Istoria românilor în secolul XX (1918-1948)*, București, Editura Paideia, 1999, p.460.

³ Florin Constantiniu, *O istorie sinceră a poporului român*, București, Univers Enciclopedic, 1999, p. 412.

⁴ Nicolae Ciachir, *Marile puteri și România (1856-1947)*, București, Editura Albatros, 1996, p. 316.

⁵ Valeriu-Florin Dobrinescu, Ion Constantin, *Basarabia în anii celui de-al doilea război mondial (1939-1947)*, Iași, Institutul European, 1995, p. 283.

regrupeze din nou forțele pe frontul de vest și să transfere 20 de divizii în Ungaria, aduse din Grecia în Yugoslavia, ulterior multe unități rămânând blocate în insulele grecești⁶.

Presa franceză a timpului și istoricii români contemporani erau de acord că lovitura de stat românească a scurtat războiul cu aproximativ 200 de zile, având în desfășurarea ostilităților o contribuție asemănătoare cu debarcarea aliată pe coasta provensală⁷. La 24 august ora 0.20 un post de radio american din Europa anunța că ziua ce tocmai se încheiase fusese marcată de două mari evenimente: eliberarea Parisului și ieșirea României din războiul împotriva Națiunilor Unite, Bucureștiul fiind de acum noul aliat. Se citise și proclamația regelui Mihai și se reamintea că Churchill adusese în discuție situația României, fiind încredințat că armistițiul va fi semnat imediat⁸. Același post de radio arăta și consecințele militare concrete: 30-40 de divizii sovietice deveneau disponibile pentru un alt teatru de luptă, drumul spre Bulgaria, Yugoslavia de est și Ungaria era deschis, iar Budapesta era direct amenințată. Se spune că retragerea României din Axă este o mare victorie politică și economică⁹.

Winston Churchill, în memoriile sale spunea că evenimentele din 23 august 1944 „au adus o răsturnare completă a situației militare, armatele române urmându-și regele ca un singur om”¹⁰. Lovitura de stat românească împreună cu ofensiva sovietică au dat lui Stalin o superioritate indiscutabilă în Balcani, pentru că în timp ce Armata Roșie ocupa România și Bulgaria, Marea Britanie avea doar o mică armată în sudul Greciei¹¹.

Contribuția economică a României la războiul antihitlerist în perioada 23 august 1944 – 26 septembrie 1945, dată la care trupele române s-au întors complet în țară a fost de 770 milioane dolari în valuta anului 1938, la care se adaugă pagubele produse de trupele germane în retragere, ajungându-se în total la aproximativ 1120 milioane de dolari¹². Singurul câștig al României din acest război a fost recuperarea Transilvaniei, fapt recunoscut prin tratatul de pace de la Paris din 10 februarie 1947, teritoriul românesc fiind acum de 237500 km², dar mai mic cu 58149 km² față de 1 septembrie 1939¹³. Această victorie s-a obținut însă cu imense pierderi omenești cifrele ridicându-se la 92620 de morți, 367976 de dispăruți și 333966 de răniți și fără a se recunoaște României statutul de cobeligerantă.

În perioada imediat următoare întoarcerii armelor împotriva Germaniei la București s-au făcut eforturi pentru reglementate cât mai urgent a raporturile cu Națiunile Unite. Astfel, proaspătul guvern al României a trimis la Moscova o delegație pentru negocierea și semnarea armistițiului. Delegația era condusă de Laurențiu Pătrășcanu și a plecat spre capitala sovietică cu avionul la 29 august 1944¹⁴. Ministrul Justiției era însoțit de foștii negociatori de la Cairo

⁶ Ion Șuța, *România la cumpăna istoriei. August 1944*, București, Editura Științifică, 1991, passim.

⁷ Ivor Porter, *Operațiunea „Autonomus”. În România pe vreme de război*, București, Editura Humanitas, 1991, p. 295.

⁸ Marin Radu Mocanu (coord.), *România- marele sacrificat al celui de-al doilea război mondial. Documente*, vol. I, București, Arhivele Statului din România, 1994, p. 253.

⁹ *Ibidem*, pp. 254-255.

¹⁰ Gheorghe Onișoru, *Alianțe și confruntări între partidele politice din România (1944-1947)*, București, Fundația Academia Civică, 1996, p. 53.

¹¹ Ivor Porter, *Op.cit.*, p. 298.

¹² Kurt W. Treptow, *România and world war II*, Iași, Centrul de Studii Românești, 1996, vol. XIII, pp. 265-268.

¹³ Dinu C. Giurescu, *România în al doilea război mondial 1939-1945*, București, Editura All Educațional, 1999, p. 286.

¹⁴ Nicolae Ciachir, *Op.cit.*, p. 318.

Barbu Știrbey și Constantin Vișoianu, Dumitru Dămăceanu, Ion Cristu, Ghiță Pop și locotenent colonelul Focșăneanu. Deși aceștia au sosit la Moscova la 4 septembrie, au fost siliți să aștepte până la începerea discuțiilor o săptămână¹⁵, timp în care sovieticii erau deja stăpâni pe întreg teritoriul românesc. Se crease un paradox, în sensul că în vreme ce Armata Română îi dezarma pe germani, soldații sovietici luau prizonieri români¹⁶. În acest interval de timp au fost capturați aproape 130000 de militari români, Armata Roșie comportându-se pe teritoriul României ca o forță de ocupație¹⁷.

Negocierile pentru semnarea armistițiului au fost amânate de partea sovietică de mai multe ori sub diverse pretexte. S-a dovedit că întârzierea nu se datora așa cum se va afirma mai târziu pentru ca sovieticii să ocupe întreaga Românie¹⁸, ci din cauza sistemului politic al Marii Britanii, în cadrul căruia era Londra avea nevoie de aprobarea dominioanelor pentru modificări aduse textului armistițiului.¹⁹ Delegația română a fost primită de Molotov abia la 10 septembrie 1944, textul armistițiului fiind deja stabilit. La discuții au mai participat adjunctul ministrului de externe Andrei Vâșinski, I. M. Maiski, D. Z. Mamuilski, Novikov, generalul Vinogradov, contraamiralul Bogdenko ambasadorii Statelor Unite și Marii Britanii acreditați la Moscova²⁰. Românii au fost tratați și primiți cu răceală, iar clauzele stabilite la Cairo nu au fost respectate. Textul convenției stabilit de Uniunea Sovietică a fost acceptat de aliați fără nici o modificare²¹. După îndelungi discuții și insistențe ale delegației române s-a considerat data ieșirii României din război 24 august. În tot acest timp din țară veneau telegrafic știri, de la Ministerul Afacerilor Externe ce informau asupra comportamentului trupelor sovietice, arătând că la periferia Capitalei se fac chiar rechiziții de oameni pentru munci²². La 4 septembrie 1944 o altă telegramă anunța că generalii sovietici nu discutau cu generalii români atâta vreme cât armistițiul nu era semnat, că trupele sovietice se comportau ca o armată de ocupație, făcând în continuare prizonieri, dezarmau pe militarii români și cereau echipament și armament. Se emisese război de ocupație, se efectuau rechiziții de autovehicule, cai, căruțe, aveau loc furturi, percheziții, confiscări, violuri. Telegrama era semnată de Niculescu Buzești care încheia sugera că urgent trebuiau restabilite raporturile de prietenie cu Uniunea Sovietică: „semnarea cât mai grabnică a armistițiului însuși și stabilirea modalităților de aplicare este cel dintâi mijloc de realizare a acestui scop”²³.

Negocierile pe marginea armistițiului au început la 10 septembrie 1944 și au fost prezidate de Molotov și care, în ziua următoare, a adus în discuție un Protocol anexă ce abia acum fusese redactat. Au avut loc trei ședințe în urma cărora s-a semnat Convenția de Armistițiu între Guvernul român și Guvernele Uniunii Sovietice, Marii Britanii și Statelor Unite ale Americii pe de altă parte. Evenimentul are loc la 12 septembrie 1944, iar documentul avea clauze de ordin militar, politic, economic, financiar, stabilind statutul juridic

¹⁵ Gheorghe Onișoru, *Op.cit.*, p. 56.

¹⁶ Nicolae Ciachir, *Op.cit.*, p. 318.

¹⁷ Ioan Scurtu, *Monarhia în România 1866-1947*, București, Editura Danubius, 1991, p. 152.

¹⁸ Valeriu Florin Dobrinescu, Ion Constantin, *Op.cit.*, p. 285.

¹⁹ Florin Constantiniu, *Op.cit.*, p. 414.

²⁰ Nicolae Ciachir, *Op.cit.*, p. 318.

²¹ Corneliu Coposu, *Armistițiul din 1944 și implicațiile lui*, București, Editura Gândirea Românească, 1990, p. 27.

²² Marin Radu Mocanu (coord.), *Op.cit.*, p. 281.

²³ *Ibidem*, p. 285.

al României până la Conferința de Pace²⁴. Românii ceruseră includerea unui articol ce prevedea evacuarea trupelor străine din țară după terminarea războiului, dar au fost refuzați²⁵. De altfel nu s-a acceptat nici o sugestie românească, iar la discuții americanii și englezii s-au comportat neutru. În fapt, Convenția de Armistițiu stabilea un regim de ocupație al României de către Națiunile Unite reprezentate de Uniunea Sovietică. Prevedea: eliberarea oricărei persoane arestate din cauza activității în favoarea Națiunilor Unite, desființarea legislației discriminatorii și a restricțiilor ce decurgeau din ea, desființarea organizațiilor pro-hitleriste de tip fascist, colaborarea cu Înalta Comisie Aliată de Control (sovietică) la arestarea și judecarea persoanelor acuzate de crime de război²⁶, importul și răspândirea în România a publicațiilor, prezentarea de spectacole de teatru și film, funcționarea stațiilor telegraf fără fir, telegraf și telefon erau executate în acord cu Înalta Comisie de Control (sovietică)²⁷.

Înalta Comisie Aliată de Control (sovietică) trebuia să acționeze în România până la semnarea păcii, urmărind îndeplinirea clauzelor Convenției²⁸. România era declarată țară învinsă și se angaja să participe la război împotriva Germaniei și Ungariei cu cel puțin 12 divizii de infanterie. Îi era impusă stabilirea frontierei cu Uniunea Sovietică din 28 iunie 1940, adică pierdea Basarabia și Bucovina de Nord, dar cea mai mare parte a Transilvaniei îi era retrocedată²⁹. De asemenea, România era obligată la plata pagubelor provocate Uniunii Sovietice estimate de aceasta la 300 milioane dolari aur³⁰, plătibili în curs de 6 ani în mărfuri cum ar fi produse petroliere, cereale, materiale lemnoase și chiar nave maritime. Administrația civilă românească se restabiea pe întreg teritoriul României³¹.

Convenția de Armistițiu a fost semnată din partea României de Lucrețiu Pătrășcanu, generalul Dămăceanu, Barbu Știrbey, Pop, iar din partea aliaților de către Malinovski, iar termenii în care fusese semnată Convenția nu aveau darul să liniștească mediile politice din România. George Duca a considerat că țara a devenit un „pașalâc” rusesc, lucru cu care Lucrețiu Pătrășcanu nu era de acord, arătând că România nu are de ce să se plângă și că dacă vrea să câștige încrederea poporului sovietic aceasta este calea de urmat³².

Guvernul Român a trecut imediat la îndeplinirea îndatoririlor ce-i reveneau conform Convenției, iar supervizarea și controlul executării era asigurat, după cum am mai arătat, de Înalta Comisie Aliată de Control care a funcționat până la semnarea tratatului de pace. Comisia avea sediul la București și în ciuda faptului că în componența sa intrau și reprezentanții Statelor Unite și Marii Britanii, programul acțiunilor erau impuse de Uniunea Sovietică³³. Astfel, din septembrie 1944 și până la semnarea tratatului de pace România se afla sub regimul de ocupație sovietică, consfințit de Convenția de Armistițiu³⁴.

²⁴ Corneliu Coposu, *Op.cit.*, p. 28.

²⁵ Vlad Georgescu, *Istoria românilor. De la origini până în zilele noastre*, București, Editura Humanitas, 1992, p. 242.

²⁶ Ioan Scurtu, *Istoria Partidului Național Țărănesc*, București, Editura Enciclopedică, 1994, p. 412.

²⁷ Ion Ardeleanu, Vasile Arimia (coord), *23 august 1944. Documente*, vol. III, București, 1984, pp. 707-711.

²⁸ Gheorghe Onișoru, *Op.cit.*, p. 57.

²⁹ Marin Nedelea, *Istoria României în date. 1940-1995*, București, Editura Niculescu SRL, 1997, p. 34.

³⁰ Corneliu Coposu, *Op.cit.*, p. 29.

³¹ Marin Radu Mocanu (coord.), *Op.cit.*, p. 313.

³² Gheorghe Onișoru, *Op.cit.*, p. 57.

³³ Corneliu Coposu, *Op.cit.*, p. 29.

³⁴ Ioan Scurtu (coord.), *România. Viața politică în documente – 1946*, București, Arhivele Statului din România, 1996, p. 39.

În octombrie 1944 primul ministru britanic Winston Churchill a făcut o vizită la Moscova în timpul căreia a avut mai multe întâlniri cu Stalin și discuții cu acesta legate de mersul războiului. Nicolae Baciuc este convins că împărțirea lumii a fost făcută acum, la Moscova și citându-l pe Churchill cu ale sale *Memorii de război* afirmă că la întâlnirea din 9 octombrie 1944 de la orele 22, la care au participat Stalin, Molotov, Eden, maiorul Birste și Pavlov ca interpreți, „după ce am discutat și convenit să invităm pe polonezi, cum momentul era propice pentru *business*, am zis: *Hai să aranjăm afacerile noastre în Balcani. În ceea ce privește Marea Britanie și Uniunea Sovietică, ce-ai spune dacă ți-ar reveni 90% predominanță control în România, iar noi am avea 90% of the say, control în Grecia și am merge 50/50 în Yugoslavia? În timp ce propunerea era tradusă, am luat o jumătate de coală de hârtie și am scris: România: Rusia 90% - Ceilalți 10%, Grecia: Marea Britanie 90% - Rusia 10%, Yugoslavia: 50/50%, Ungaria: 50/50%, Bulgaria: Rusia 75% - Ceilalți 25%. Am împins hârtia lui Stalin, care între timp asculta traducerea. A urmat o scurtă pauză. Apoi Stalin a luat creionul său albastru și a făcut un large tick, un mare OK și mi-a restituit hârtia. Totul s-a tranșat în mai puțin decât ar fi fost necesar să te așezi pe un scaun. După aceea a urmat o lungă pauză. Hârtia stătea la mijlocul mesei. În cele din urmă, rupând tăcerea, am zis: Nu se va părea oare prea cinic dacă se va afla că am dispus de soarta a milioane de oameni într-o manieră atât de neobișnuită? Hai să ardem această hârtie! Nu, mi-a răspuns Stalin, ține-o la tine”³⁵.*

Această întâlnire și înțelegere este cunoscută în istoriografie sub numele de *acordul de procentaj* și este un moment foarte important pentru evoluția postbelică a statelor din Europa de sud-est. Dar războiul nu se încheiase și trebuia să se decidă statutul Europei la sfârșitul acestuia și astfel s-a organizat conferința de la Yalta, în Crimeea, unde între 4 și 11 februarie 1945 s-au întâlnit secretarul general al Partidului Comunist din Uniunea Sovietică, Stalin, președintele american bolnav și slăbit Franklin D. Roosevelt și primul ministru britanic Winston Churchill. S-a confirmat aici împărțirea Europei și cu excepția Marii Britanii, toate celelalte puteri europene vor avea destinul hotărât fără a fi fost prezente la discuții sau fără să fi știut conținutul acestora. Franța mai ales se va resimți în urma acestei hotărâri, dar la insistențele lui Churchill va primi o zonă de ocupație în Germania și un mandat de membru permanent al ceea ce va fi Organizația Națiunilor Unite. Tot Churchill a cerut ca Franța fie ajutată să se reabiliteze pentru a contrabalansa posibila influență Uniunii Sovietice în Europa. Roosevelt s-a opus la Yalta noțiunii de zone de influență și a încercat să exprime dorința americană potrivit căreia popoarele eliberate de nazism să-și decidă singure soarta prin alegeri libere, sigur, lucru irealizabil în țările în care Armata Roșie era prezentă³⁶.

Chiar înaintea începerii Conferinței într-o notă a Pentagonului se arăta că Uniunea Sovietică încerca să stabilească controlul său asupra unor state tampon ca Polonia, Bulgaria, România. Miniștrii de externe ai acestor trei state și șefii statelor majore au fost și ei prezenți la discuții dar n-au avut nici un cuvânt de spus pentru că cei trei mari s-au pus de acord asupra planului militar de înfrângere a Germaniei, asupra statuării regimului politic în Europa postbelică și asigurării păcii în viitor. Au fost aduse în discuție granițele statului polonez, necesitatea creării Organizației Națiunilor Unite, problema participării Uniunii Sovietice la

³⁵ Nicolae Baciuc, *Yalta și crucificarea României*, Roma, Editura Europa, 1983, pp. 151-152.

³⁶ Pascal Boniface, *Relațiile Est-Vest 1945-1991*, Iași, Institutul European, 1998, pp. 5-6.

operațiuni împotriva Japoniei, recunoscându-i-se dreptul de a anexa Sahalinul de Sud și Insulele Kurile. Tot acum s-au creat premisele împărțirii Europei în două blocuri: unul controlat de Uniunea Sovietică și anume zonele în care ajunsese Armata Roșie și celălalt controlat de ceilalți Aliați³⁷.

Despre România nu s-a discutat nimic. Armata Roșie era prezentă și în România și la numai câteva săptămâni după conferința de la vorbind în numele înțelegerii de aici, Kremlinul va impune la București primul guvern controlat de comuniști din istoria României guvernul dr. Petru Groza³⁸. Americanii și britanicii au negat legitimitatea guvernului instaurat la 6 martie, spunând că nu este dorit de majoritatea românilor³⁹, atât prin declarații de presă cât și oficial la Conferința de la Potsdam. Desfășurată între 17 iulie și 20 august 1945, aceasta a fost o continuare a celei de la Yalta, cu convorbiri între *cei trei mari*: pentru Marea Britanie Winston Churchill, înlocuit după ce a pierdut alegerile cu Clement Atlee, Stalin pentru Uniunea Sovietică și Truman care-l înlocuia pe Roosevelt decedat la 12 aprilie 1945.

S-au dezbătut probleme legate de semnarea tratelor de pace cu Italia, Bulgaria, Finlanda și Ungaria. Delegația americană a ridicat chestiunea respectării în Balcani a *Declarației de la Yalta* și pentru a fi discutată, Truman a cerut ca problema să apară pe ordinea de zi. Stalin s-a opus și astfel a fost amânată. Când în cele din urmă discuția a început Statele Unite au cerut cooperarea pentru a organiza în România și Bulgaria alegeri libere, supravegheate și controlate de Aliați. Molotov a cerut întâi recunoașterea celor două guverne din România și Bulgaria și apoi să se organizeze alegerile, adăugând că Uniunea Sovietică nu poate accepta nici un fel de control sau supraveghere de alegeri⁴⁰. Stalin s-a plâns de acțiunea arbitrară britanică în Grecia și a subliniat că „o Românie prietenă era vitală securității Uniunii Sovietice întrucât aceasta servise drept cap de pod al agresivității din Europa”. El a respins categoric ideea de alegeri libere în România⁴¹.

Drept urmare Marea Britanie și Statele Unite au declarat că nu pot recunoaște, în aceste condiții, guvernul dr. Petru Groza și pe cel bulgar, înainte de încheierea tratatelor de pace. Încurajați, liderii partidelor politice din România au hotărât să ceară regelui înlocuirea guvernului Groza. Iuliu Maniu chiar a trimis la Potsdam mesaje prin care solicita sprijinul marilor puteri pentru constituirea în România a unui guvern democratic, reprezentativ, care să înceapă tratativele de pace cu guvernele României și Bulgariei⁴². Se aducea ca argument refuzul aliaților de a începe negocieri de pace cu România și astfel la 21 august 1945 regele i-a cerut lui Petru Groza să-și prezinte demisia⁴³.

Sovieticii s-au opus luând apărarea premierului prin generalul Susaikov și în replică monarhul român a declanșat acțiunea cunoscută în istoriografie drept *greva regală*. Era de fapt un refuz al regelui de a semna orice act, ca reacție la respingerea solicitării sale ca primul ministru să predea mandatul. Aceasta era o încălcare flagrantă a Constituției iar regele a decis

³⁷ Nicolae Ciachir, *Op.cit.*, p. 339.

³⁸ Gheorghe Buzatu, *România cu și fără Antonescu*, Iași, Editura Moldova, 1991, p. 310.

³⁹ Keith Hitchins, *România. 1866-1947*, București, Editura Humanitas, 1998, p. 512.

⁴⁰ Nicolae Baciu, *Agonia României. 1944-1948*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1990, pp.185-186.

⁴¹ Keith Hitchins, *Op.cit.*, p. 512.

⁴² Ioan Scurtu, *Din viața politică a României (1926-1947). Studiu critic privind istoria Partidului Național Țărănesc*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1983, p. 519.

⁴³ Keith Hitchins, *Op.cit.*, p. 513.

astfel să protesteze tratând guvernul Groza ca un simplu guvern de facto până în ianuarie 1946⁴⁴.

În ceea ce privește România, Conferința de la Potsdam a mai hotărât reorganizarea Comisiei Aliate de Control și afirma dorința încheierii cât mai urgente a tratatelor de pace, cele trei guverne acceptând să examineze fiecare separat situația din România și să stabilească relații diplomatice cu ea și cu Bulgaria, pe cât posibil înainte de alegeri. În cadrul Conferinței se hotăra înființarea *Consiliului Miniștrilor Afacerilor Externe* ai Statelor Unite, Marii Britanii și Uniunii Sovietice, căruia i s-a dat mandat pentru pregătirea proiectelor tratatelor de pace cu Italia, Bulgaria, România, Ungaria și Finlanda. Aceste tratate trebuiau să fie încheiate cu guverne democratice recunoscute din aceste state, care să se bucure de sprijinul celor trei mari puteri pentru a fi primite ulterior în Organizația Națiunilor Unite. Odată cu reorganizarea Comisiei Aliate de Control, englezii și americanii nu mai erau tratați ca simpli delegați, iar președinția revenea fiecărui membru prin rotație, hotărârile adoptându-se numai cu acordul celor trei părți⁴⁵.

La 9 august 1945 Truman aducea la cunoștința poporului american discuțiile de la Potsdam și referitoare la România spunea: „La Yalta cele trei guverne au decis să asume o responsabilitate comună la instalarea unor regiuni de largă concentrare democratică în toate țările satelite. Această rezoluție a fost afirmată la Potsdam pentru România, Ungaria și Bulgaria. *Aceste țări nu vor cădea niciodată în zona de influență a nici unei puteri*⁴⁶. Cuvinte mari, neacoperite de realitatea geopolitică a sud-estului european!

Între 11 septembrie și 2 octombrie 1945 a avut loc Conferința de la Londra a *Consiliului Miniștrilor Afacerilor Externe*, în cadrul căreia, la 20 septembrie s-a trecut la elaborarea tratatului de pace cu România. În timpul discuțiilor au reapărut problemele de la Potsdam, Marea Britanie și Statele Unite refuzând discuțiile cu un guvern nedemocratic și nereprezentativ⁴⁷. Rezolvarea a apărut la *Conferința Miniștrilor de Externe* ai Statelor Unite, Uniunii Sovietice și Marii Britanii desfășurată la Moscova între 16 și 26 decembrie 1945, când s-a hotărât că guvernul Groza să aibă în componență și câte un reprezentant al Partidului Național Țărănesc și Partidului Național Liberal ca miniștrii fără portofoliu. Aceasta era condiția obligatorie pentru recunoașterea guvernului și mulțumea Marile Puteri⁴⁸, ai căror reprezentanți, Andrei Vâșinski, A. Harriman și sir Archibald Clark Kerr s-au deplasat imediat la București pentru convorbiri cu regele, la 31 decembrie 1945.

Prin hotărârea Conferinței, regele pierdea dreptul de a demite guvernul⁴⁹, fiind obligat să renunțe la opoziție și consimțind remanierea guvernului Groza recunoscut la 6 februarie 1946 de Statele Unite și Marea Britanie. Trecând însă peste divergențele și luptele politice interne, întreaga clasă politică românească și-a concentrat atenția pentru pregătirea și participarea la Conferința de Pace de la Paris. România reluase relațiile diplomatice cu Belgia, Italia și Uniunea Sovietică, dar încheierea păcii printr-un tratat cu Națiunile Unite se cerea imperios. În întâmpinarea deschiderii conferinței și pentru a studia proiectul de tratat,

⁴⁴ Kurt W. Treptow, *Op.cit.*, p. 287.

⁴⁵ Marin Nedelea, *Op.cit.*, p. 5.

⁴⁶ Nicolae Baciu, *Agonia României*, pp. 186-187.

⁴⁷ *Ibidem*, p. 53.

⁴⁸ Florin Constantiniu, *Op.cit.*, p. 432.

⁴⁹ Ioan Scurtu, *Din viața politică...*, pp. 45-46.

guvernul a trimis la 11 iunie 1946 în capitala franceză o delegație economică alcătuită din Ioc Christu, Robert Zilber, Titus Cristurianu, Alexandru Bianu și Ion Gheorghe Maurer, ce trebuia să pregătească și documentarea necesară delegației române⁵⁰.

Delegația propriu-zisă era condusă de Gheorghe Tătărescu, vicepreședintele Consiliului de Miniștri și Ministru de Externe. Ea avea misiunea de a susține reintegrarea în România a nord-vestului Transilvaniei, acordarea statutului de țară cobeligerantă și ameliorarea clauzelor economice, militare și politice⁵¹. Conferința și-a început lucrările la Paris la 29 iulie 1946 și trebuia să dezbată proiectele tratatelor de pace cu Italia, România, Bulgaria, Ungaria și Finlanda, elaborate de Uniunea Sovietică, Statele Unite și Marea Britanie. Delegația română propriu-zisă a sosit la Paris la 11 august 1946 și a obținut doar anularea Dictatului de la Viena. Statutul de cobeligerantă a României a fost refuzat, la fel și orice modificare propusă de partea română⁵².

România a semnat Tratatul de Pace de la Paris la 10 februarie 1947 de pe poziția de țară învinsă, tratatul constituind actul juridic internațional prin care se confirmau prevederile Convenției de Armistițiu din 12 septembrie 1944. Se restabileau astfel independența și suveranitatea națională deschizându-se porțile pentru reluarea relațiilor diplomatice întrerupte și primirea României în Organizația Națiunilor Unite⁵³.

BIBLIOGRAFIE:

- Ardeleanu, Ion, Arimia, Vasile (coord), *23 august 1944. Documente*, vol. III, București, 1984.
- Baciu, Nicolae, *Agonia României. 1944-1948*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1990.
- Idem, *Yalta și crucificarea României*, Roma, Editura Europa, 1983.
- Boniface, Pascal, *Relațiile Est-Vest 1945-1991*, Iași, Institutul European, 1998.
- Buzatu, Gheorghe, *România cu și fără Antonescu*, Iași, Editura Moldova, 1991.
- Ciachir, Nicolae, *Marile puteri și România (1856-1947)*, București, Editura Albatros, 1996.
- Constantiniu, Florin, *O istorie sinceră a poporului român*, București, Univers Enciclopedic, 1999.
- Coposu, Corneliu, *Armistițiul din 1944 și implicațiile lui*, București, Editura Gândirea Românească, 1990.
- Dobrinescu, Valeriu-Florin, Ion Constantin, *Basarabia în anii celui de-al doilea război mondial (1939-1947)*, Iași, Institutul European, 1995.
- Georgescu, Vlad, *Istoria românilor. De la origini până în zilele noastre*, București, Editura Humanitas, 1992.
- Giurescu, Dinu C., *România în al doilea război mondial 1939-1945*, București, Editura All Educational, 1999.
- Hitchins, Keith, *România. 1866-1947*, București, Editura Humanitas, 1998.
- Isac, Victor, *Iuliu Maniu- testament moral politic*, București, Editura Gândirea românească, 1991.

⁵⁰ Ioan Șuța, *Op.cit.*, p. 346.

⁵¹ Ioan Scurtu (coord.), *România. Viața politică în documente – 1946*, p. 40.

⁵² Corneliu Coposu, *Op.cit.*, p. 39.

⁵³ Ioan Șuța, *Op.cit.*, p. 349.

- Mocanu, Marin Radu (coord.), *România- marele sacrificat al celui de-al doilea război mondial. Documente*, vol. I, București, Arhivele Statului din România, 1994.
- Nedelea, Marin, *Istoria României în date. 1940-1995*, București, Editura Niculescu SRL, 1997.
- Onișoru, Gheorghe, *Alianțe și confruntări între partidele politice din România (1944-1947)*, București, Fundația Academia Civică, 1996.
- Porter, Ivor, *Operațiunea „Autonomus”. În România pe vreme de război*, București, Editura Humanitas, 1991.
- Scurtu, Ioan (coord.), *România. Viața politică în documente – 1946*, București, Arhivele Statului din România, 1996.
- Scurtu, Ioan, Buzatu, Gheorghe, *Istoria românilor în secolul XX (1918-1948)*, București, Editura Paideia, 1999.
- Scurtu, Ioan, *Din viața politică a României (1926-1947). Studiu critic privind istoria Partidului Național Țărănesc*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1983.
- Idem, *Istoria Partidului Național Țărănesc*, București, Editura Enciclopedică, 1994.
- Idem, *Monarhia în România 1866-1947*, București, Editura Danubius, 1991.
- Șuța, Ion, *România la cumpăna istoriei. August 1944*, București, Editura Științifică, 1991.
- Treptow, Kurt W., *România and world war II*, Iași, Centrul de Studii Românești, 1996, vol. XIII.